

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

Звіт з моніторингу в сфері захисту на сході та півдні України

чеська гуманітарна організація «Людина в біді»

квітень-червень 2025

ЗМІСТ

Вступ	2
Контексті оновлення	3
Основні висновки.....	4
Методологія дослідження	5
Пріоритетні потреби та доступ до послуг.....	6
Становище осіб старшого віку та осіб з інвалідністю	9
Становище жінок	10
Становище дітей	11
Свобода пересування та її обмеження	12
Цивільний стан та документи	14
Рівень життя	15
Житло, земля та майно	17
Соціальні послуги.....	19
Безпека.....	20
Рекомендації.....	21
Додатки	23

Вступ

У цьому звіті представлено результати другого раунду моніторингу в сфері захисту, проведеного з квітня по червень 2025 року на сході України (у Дніпропетровській, Харківській, Запорізькій та Донецькій областях) та в Миколаївській області на півдні країни.

Мета моніторингу в сфері захисту – виявити тенденції розвитку ситуації в сфері захисту, визначити ризики та загрози, що безпосередньо впливають на добробут і безпеку цивільного населення, висвітлити ключові проблеми, що мають вирішальне значення для постраждалого населення, та визначити основні перешкоди в доступі до критично важливих послуг у досліджуваних областях.

Дані, отримані в ході другого раунду, дозволяють виявити зміни в ситуації у сфері захисту порівняно з попереднім раундом (січень-березень), визначити нові виклики в сфері захисту та уточнити пріоритети для гуманітарного реагування в рамках існуючих та майбутніх програм. Це сприяє більш обґрунтованому стратегічному плануванню та прийняттю рішень у сфері гуманітарної допомоги.

Області, що охоплені цим моніторингом, залишаються одними з найбільш вразливих у контексті гуманітарної кризи, спричиненої повномасштабною війною. Постійні обстріли, пошкодження цивільної інфраструктури, вимушене переміщення населення та обмежений доступ до базових послуг створюють значні перешкоди для забезпечення прав людини та надання гуманітарного захисту¹.

¹ **United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA).** (2025, January). *Ukraine Humanitarian Needs and Response Plan 2025*

Контексті оновлення

Станом на другий квартал 2025 року безпекова ситуація на сході та півдні України залишається напруженою. У Харківській області кількість атак на місто Харків збільшилася: за звітний період було зафіксовано 112 інцидентів. Серед них – нічні удари з використанням баражувальних боєприпасів типу «Шахед», відновлення атак керованими авіаційними бомбами (вперше з листопада 2024 року) та перше зафіксоване використання FPV дронів для атак на місто. Крім того, російські війська продовжують наступальні операції в східній частині області, що спричинило розширення зони обов'язкової евакуації. За офіційними даними, станом на кінець червня з початку року в області загинуло 78 осіб і понад 600 отримали поранення².

У другому кварталі 2025 року в Дніпропетровській області спостерігалось збільшення кількості атак із застосуванням артилерії, безпілотників малої дальності та авіаційних бомб. Це створило додаткове навантаження на систему охорони здоров'я, соціальні служби та іншу критичну інфраструктуру. З наближенням лінії фронту до адміністративних кордонів області, обстріли в східних громадах посилюються, що призвело до обов'язкової евакуації сімей з дітьми з Новопавлівської, Великомихайлівської, Межівської та Маломихайлівської громад. В результаті обстрілів та ракетних ударів по великих містах 107 осіб загинули та ще 560 отримали поранення².

Ситуація в Донецькій області залишається однією з найкритичніших через триваючу наступальну операцію російських військ уздовж усієї лінії фронту. Це призвело до обмеження гуманітарного доступу в районах активних бойових дій та повної відсутності доступу на територіях, захоплених російськими військами протягом другого кварталу (приблизно 1000 км²). Незважаючи на зменшення території, що перебуває під контролем України, кількість атак збільшилася з 5280 у першому кварталі до 6500 у другому. В результаті атак 208 осіб загинули і близько 700 отримали поранення².

У Запорізькій області ситуація залишалася напруженою, але без істотних змін у динаміці бойових дій. Рух лінії фронту був мінімальним, як і збільшення кількості обстрілів. Проте зафіксовані удари по населених пунктах призвели до загибелі 29 цивільних осіб та поранення 216 осіб різного ступеня тяжкості².

У Миколаївській області кількість атак зросла на третину порівняно з першим кварталом. Кількість обстрілів зросла з 325 до 418 випадків, з яких 18 сталися безпосередньо в місті Миколаїв. Найбільш вразливими громадами залишаються Очаківська та Куцурубська, на які припадає понад 75% усіх випадків. В результаті атак загинуло 9 осіб та ще 56 цивільних осіб отримали поранення².

Загалом другий квартал 2025 року відзначився значним зростанням кількості атак із застосуванням далекобійної зброї, що призвело до майже двократного збільшення кількості жертв порівняно з попереднім періодом. За цей час по всій країні було вбито 692 особи та понад 4700 поранено².

² Conflict & Humanitarian Data Centre (CHDC)

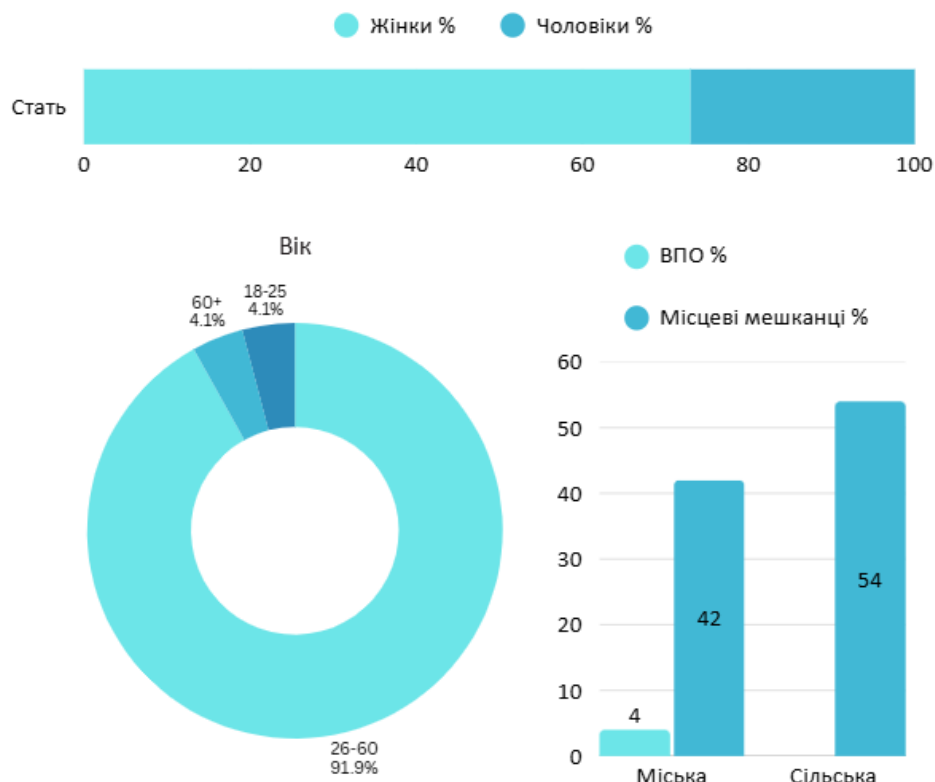
Основні висновки:

- У Харківській області на тлі посилених атак на житлові райони та руйнування критичної інфраструктури загострилася проблема доступу до безпечних укриттів. Найбільше негативних оцінок загальної безпекової ситуації зафіксовано у громадах Донецької області. У різних областях також зберігаються ризики, пов'язані з наявністю мін та нерозірваних боєприпасів, а також випадки насильства, викрадень і безпідставних затримань.
- До ключових інфраструктурних та екологічних проблем Миколаївської області додалася нагальна потреба у відновленні та розвитку громад після окупації та обстрілів. Зберігається невизначеність щодо програм відбудови й документів на житло. Актуальними залишаються проблеми доступу до води, забруднення водойм, часткова відсутність безпечних навчальних закладів.
- В умовах загострення проблеми з доступом до безпечного житла основним бар'єром для отримання компенсації за пошкоджене чи зруйноване житло залишається відсутність або втрата документів, що підтверджують право власності. Частка згадок про цю проблему різко зросла з 54% до 75%, що особливо впливає на внутрішньо переміщених осіб та підсилює їхню соціальну та економічну вразливість на тлі погіршення безпекових умов.
- Проблема працевлаштування жінок як і в минулому раунді моніторингу залишається однією з ключових, що пов'язано з браком гнучких форм зайнятості та обмеженим доступом до програм професійної підготовки та перепідготовки.
- Загострилася проблема недостатньої комплексної підтримки дітей, які постраждали від війни. Це стосується відсутності можливостей для дозвілля та позашкільної активності, що ускладнює соціалізацію в умовах змішаного та дистанційного навчання. Відсутність очного навчання та контактів з однолітками і вчителями негативно позначається на психологічному стані дітей.
- Занепокоєння щодо випадків гендерно зумовленого насильства (ГЗН) залишається актуальним. Ключові інформанти пов'язують це з ускладненням ментальним станом та поведінковими змінами чоловіків зумовленими проходженням військової служби. Деякі випадки можуть залишатися замовчаними через стигматизацію та небезпеку для постраждалих.
- Проблема обмеженого пересування чоловіків призовного віку все ще зберігається. Це негативно впливає на психоемоційний стан чоловіків та можливість офіційного працевлаштування. Водночас фіксується посилення додаткового навантаження на жінок, які змушені брати на себе розширені обов'язки з ведення домогосподарства без належної підтримки.
- Відсутність або недостатність громадського й соціального транспорту, а також висока вартість приватних перевезень залишаються ключовими бар'єрами доступу до послуг, особливо для мешканців сільської місцевості та інших вразливих груп.

Методологія дослідження

Дані моніторингу у сфері захисту були зібрані за допомогою опитувальника, розробленого внутрішньо PIN. Дані збиралися шляхом проведення інтерв'ю з ключовими інформантами (KI): представниками міської влади (58%), громадських організацій (22%), фахівцями в галузі охорони здоров'я та освіти (15%), активістами та волонтерами громад (5%). Опитувальник містив як закриті, так і відкриті запитання, що дозволило зібрати кількісні та якісні дані. Тріангуляція даних була проведена шляхом аналізу вторинних джерел, підтверджених ключовими інформантами. Загалом було проведено 74 інтерв'ю з ключовими інформантами в період з 23 березня до 6 червня 2025 року. У другому раунді моніторингу до участі були залучені ключові інформанти як з попереднього етапу, так і нові респонденти. Такий підхід дозволив забезпечити баланс між відстеженням динаміки змін та розширенням джерел інформації шляхом включення нових перспектив і досвіду. Більшість опитаних осіб становили непереміщені особи (96%), 4% (2 інформанти) - внутрішньо переміщені особи. Інтерв'ю були проведені у п'яти областях: 30 у Миколаївській, 15 у Харківській, 13 у Дніпропетровській, 8 у Донецькій та 8 у Запорізькій. Детальні демографічні характеристики ключових інформантів наведені на рисунку 1.

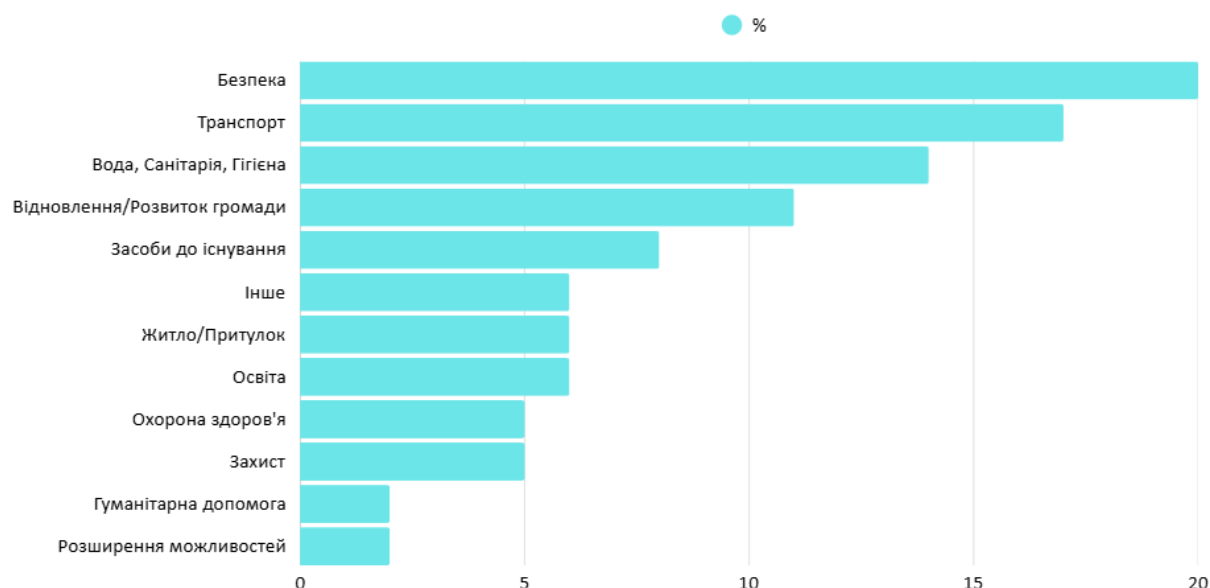
Рис 1. Демографічні характеристики ключових інформантів

Пріоритетні потреби та доступ до послуг

У Миколаївській, Дніпропетровській, Харківській, Запорізькій та Донецькій областях ключові інформанти визначили пріоритетні потреби своїх громад у кількох секторах. З них 20% – безпека, 17% – транспорт/логістика, 14% – вода, санітарія та гігієна, 11% – відновлення/розвиток громади та 7% – засоби для існування. Порівняно з попереднім раундом моніторингу в сфері захисту, було виявлено кілька помітних змін. Безпека стала головним пріоритетом, що, ймовірно, відображає погіршення загальної безпекової ситуації, зокрема посилення обстрілів та ескалацію військових операцій з боку Російської Федерації. Хоча потреби у сфері водопостачання, санітарії та гігієни дещо зменшилися, це, ймовірно, є результатом поліпшення інфраструктури або виникнення нових нагальних потреб, таких як відновлення та розвиток громад. Це відображає зростаючий попит на відновлення умов життя в районах, що постраждали від окупації. Питання житла/притулку стало окремою проблемою, насамперед через зростаючі труднощі з отриманням компенсації за пошкоджене майно.

Рис 2. Пріоритетні потреби та доступ до послуг

За інформацією від ключових інформантів у Миколаївській області, нагальні потреби населення змінилися. Зокрема, з'явилася потреба у відновленні/розвитку певних громад, яка досягла 33%, що, ймовірно, пов'язано з наслідками минулої окупації та бойових дій у цих районах. На основі спостережень персоналу та інформації, зібраної під час польових візитів, люди, які повертаються до цих громад після процесів розмінування, повідомляють про проблеми, пов'язані з забезпеченням житлом, а також функціонуванням шкіл і дитячих садків.

Довідки про реконструкцію, придбання житла та юридичні питання, пов'язані з правом власності на нерухомість (наприклад, спори щодо спадщини, незареєстрована власність), які є особливо важливими через значні руйнування та пошкодження житла

під час попередніх військових дій. Ці проблеми особливо впливають на тих, хто повертається або переселяється до цих громад з інших територій.

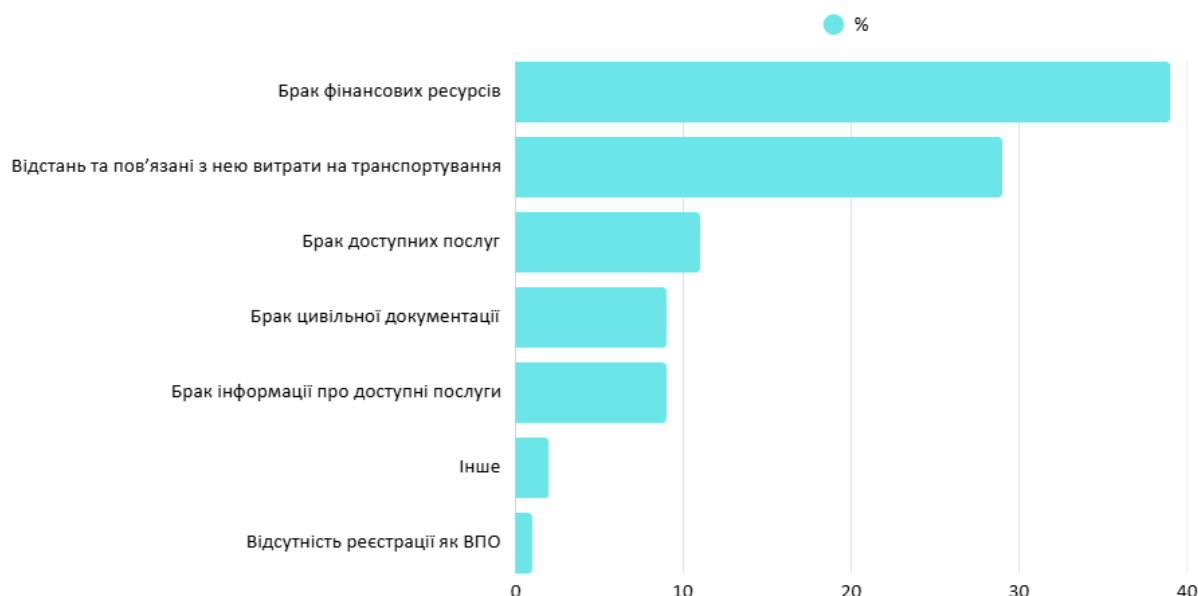
Тим часом проблеми транспортного забезпечення (24%) залишаються ключовим викликом, головним чином через нестачу водіїв у зв'язку з мобілізацією, обмежену доступність транспортних засобів, які лише поступово надаються громадам, а також руйнування доріг і мостів у деяких районах. Якісне водопостачання (17%) також продовжує суттєво впливати на повсякденне життя населення. Незважаючи на те, що в окремих населених пунктах розпочата заміна труб, значна частина територій досі не охоплена, а в деяких селах водопостачання повністю відсутнє. Забруднення водойм і річок, яке виникло внаслідок бойових дій, продовжує ускладнювати доступ до безпечної питної та технічної води.

У Харківській області ключові інформанти звернули особливу увагу на питання безпеки (33% порівняно з 13% у попередньому раунді), зокрема на доступ до захисних укриттів. За їхніми словами, в більшості громад переважно наявні лише найпростіші укриття, які не забезпечують належного захисту населення з огляду на загальне погіршення безпекової ситуації в області.

Потреби громад Запорізької та Донецької областей різняться. Основні проблеми включають питання безпеки, відсутність систем водопостачання в деяких населених пунктах (ВСГ), обмежені можливості транспортування та проблеми з відновленням житла.

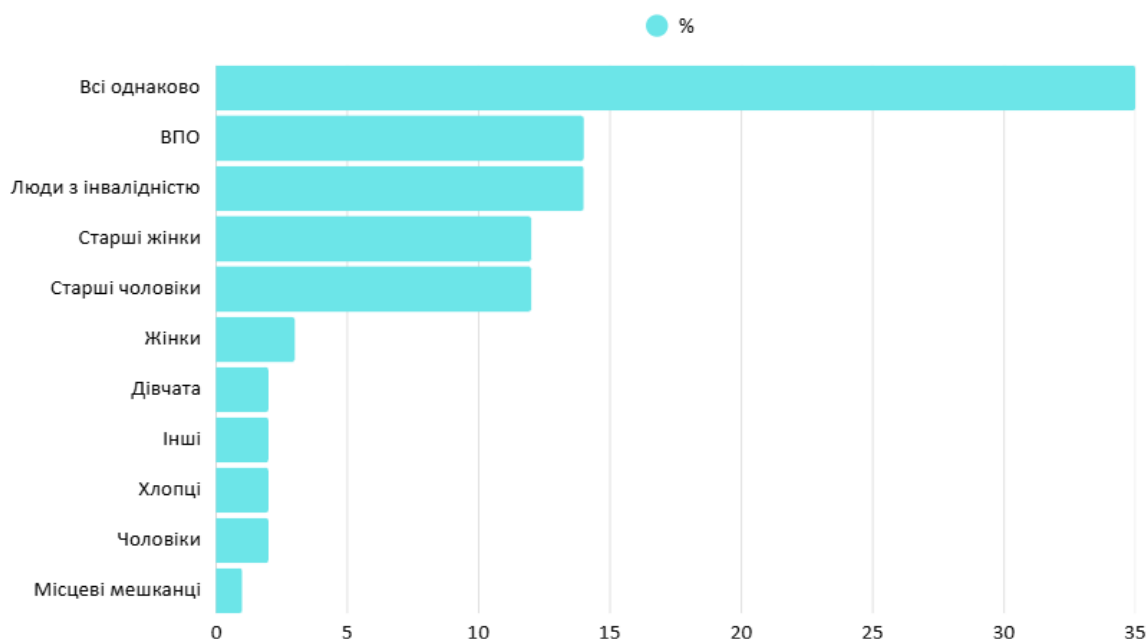
Основними бар'єрами в доступі до життєво важливих послуг (рис. 3) для всіх п'яти областей є нестача фінансових ресурсів (39%), що в тому числі частково пов'язано із проблемою з працевлаштуванням, транспортні проблеми (29%), нестача доступних послуг (11%). Щодо транспортної проблеми, то ключовими перешкодами є, як і раніше, погіршення функціонування громадського транспорту, відсутність соціального транспорту, поганий стан доріг тощо. Нестача доступних життєво важливих послуг у деяких громадах, таких як адміністративні сервісні центри (ЦНАП), служби соціального захисту, медичні заклади та служби зайнятості; відсутність цивільних документів; та обмежений доступ до інформації про доступні соціальні програми та послуги залишаються ключовими проблемами, особливо для вразливих груп населення, нещодавно евакуйованих осіб та людей, які не звикли користуватися цифровими засобами для отримання інформації.

Рис 3. Основні бар'єри у доступі до життєво важливих послуг

Ключові інформанти повідомляють, що вищезазначені бар'єри загалом впливають на всіх людей однаково (35%), водночас внутрішньо переміщені особи, люди з інвалідністю, чоловіки і жінки старшого віку є найбільш вразливими категоріями в цьому питанні (рис. 4). Внутрішньо переміщені особи, зокрема, мають серйозні проблеми з пошуком тимчасового житла, адаптацією в нових громадах, а також часто не мають доступу до довгострокового безоплатного прихистку після евакуації з небезпечних територій, що ускладнює їхнє становище. Крім того, значна частина ВПО не має достатніх фінансових ресурсів для поновлення втрачених документів. Внутрішньо переміщені особи залишаються особливо вразливою категорією через відсутність належної інтеграційної підтримки та низький рівень доходу, що обмежує можливість задоволення базових потреб.

Рис 4. Соціальні групи, які відчувають найбільший вплив бар'єрів

Становище осіб старшого віку та осіб з інвалідністю

Люди старшого віку та особи з інвалідністю в усіх п'яти областях зіштовхуються із значними та схожими бар'єрами. Як повідомили ключові інформанти під час другого раунду моніторингу, найбільшими труднощами для людей старшого віку є брак підтримки від родини (28%), обмежений доступ до необхідних фінансових ресурсів для задоволення потреб (24%), неможливість отримати послуги в сфері охорони здоров'я (18% порівняно з 7% у попередньому раунді), що частково пов'язано із відсутністю в деяких громадах закладів з реабілітації та доступу до базової медицини (аптеки, тощо). Більш того, 13% стикаються з труднощами в отриманні догляду. Це підвищує ризик соціальної ізоляції та ще більше посилює їхню вразливість.

Для людей старшого віку такі послуги, як медична реабілітація (12%), надання прихистку (11%), підтриманого проживання (11%) та транспортні послуги (11%), зокрема нагальна потреба в соціальних таксі, є практично недоступними, але мають життєво важливе значення для збереження гідності та добробуту, особливо з точки зору доступу до медичних та соціальних послуг, які залишаються важкодоступними.

Слід зазначити, що багато осіб з інвалідністю зіштовхуються з подібними проблемами. Однією з основних проблем є відсутність доступу до фінансових ресурсів, як зазначають 24% ключових інформантів, 18% — відсутність підтримки від родини, 16% — неможливість отримати доступ до необхідних послуг у сфері охорони здоров'я.

У другому раунді моніторингу ключові інформанти відзначили обмежений доступ осіб з інвалідністю до асистивних пристроїв як одну з пріоритетних проблем. Зокрема, йдеться як про нестачу технічних засобів реабілітації на рівні громади, так і про обмежену

державну підтримку в їхньому забезпеченні, особливо в умовах воєнного стану, коли багато центрів соціального захисту можуть бути закриті, перенесені або не функціонувати.

Серед основних бар'єрів, пов'язаних з доступом до послуг, ключові інформанти називали нестачу засобів для мобільності, слухових апаратів, обмежений доступ до асистивних пристроїв із спеціалізованими характеристиками, тощо. Окремо зазначалося про нестачу інфраструктурних рішень, зокрема пандусів в соціальних та адміністративних установах.

Існуючі соціальні служби (наприклад, територіальні центри) не завжди мають можливість повністю задовольнити запити на асистивні засоби, а терміни очікування або потреба самостійного придбання залишають значну частину осіб з інвалідністю без необхідної підтримки. Ці спеціалізовані послуги є обмеженими зокрема через критичну нестачу кваліфікованих кадрів та можливостей, а існуючі опції часто залишаються невідомими для людей, які цього потребують.

Становище жінок

Проблема працевлаштування жінок залишається гострою (на це вказали 44% ключових інформантів порівняно з 43% в минулому раунді). Незважаючи на збільшення можливостей працевлаштування для жінок через нестачу трудових ресурсів, поєднання оплачуваної роботи з доглядом за дітьми та домашніми обов'язками залишається основною перешкодою для жінок у доступі до зайнятості, що ще раз підтверджує негативний вплив гендерних ролей на розподіл домашніх обов'язків. Водночас відсутність дозвілля та позашкільних занять для дітей стала ще однією проблемою для жінок. Обмежений доступ до навчальних закладів, закриття шкіл та дистанційне навчання дітей посилюють існуючі труднощі, враховуючи переважне навантаження на жінок як основних доглядальниць. Через мобілізацію, переміщення, втрату членів сім'ї та традиційні гендерні ролі основне навантаження, пов'язане з домашніми справами та доглядом, в основному лягає на жінок, що зменшує їхню участь у соціально-економічних процесах та звужує можливості для професійного розвитку.

Як і в попередньому кварталі, окремі ключові інформанти знову відзначали випадки гендерно зумовленого насильства (ГЗН) в деяких громадах, зокрема в Миколаївській області. Це, ймовірно, пов'язано, серед інших факторів, з поверненням чоловіків з фронту, наслідками тривалого окремого проживання членів родин, труднощами адаптації до цивільного життя тощо. Хоча кількість ключових інформантів, які згадують ГЗН як критичну проблему, не збільшилася порівняно з попереднім раундом, ризики, пов'язані з ГЗН, залишаються важливою проблемою, на яку вказують ключові інформанти.

Вищезазначені дані підтверджуються оцінками проведеними DRC (січень-березень 2025)³, де зокрема йдеться про зростання рівня домашнього насильства, сексуальних

³ Danish Refugee Council (DRC). (2025, January). *Rapid GBV Assessment: Mykolaiv and Kherson Oblasts*.

домагань і психологічного тиску. Основними ризиками є повернення чоловіків із фронту з фізичними та психосоціальними травмами, сімейна напруга через розлуку, складнощі адаптації та тиск, пов'язаний з мобілізацією. Цей складний контекст підкреслює важливість превентивних заходів та реагування на ГЗН, а також послуг з психосоціальної підтримки, що враховують гендерні аспекти.

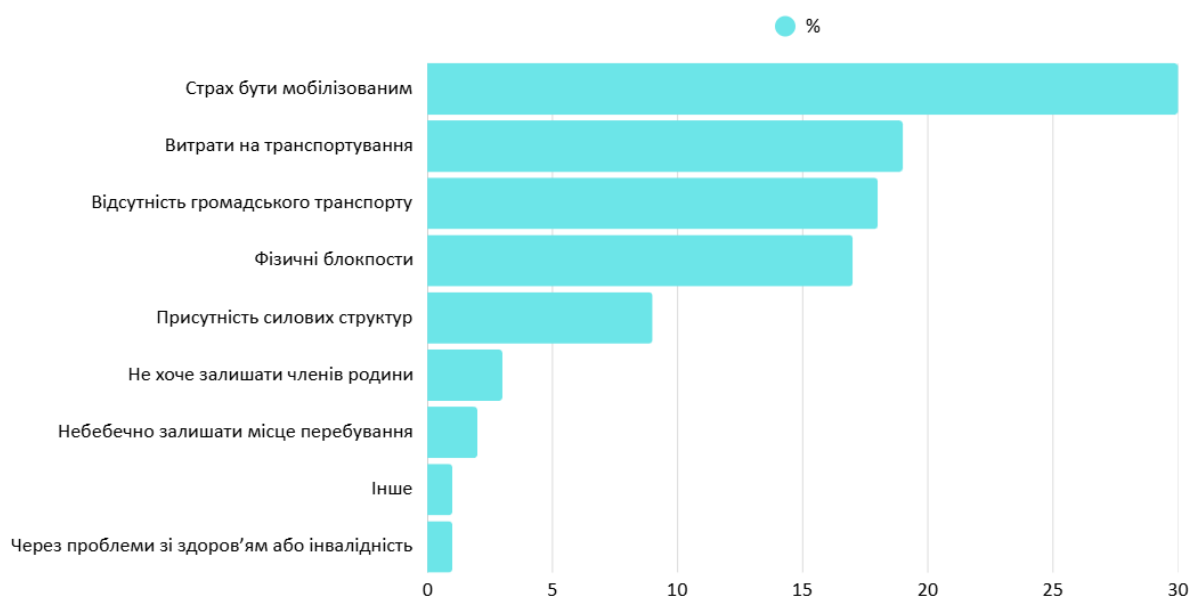
Становище дітей

Що стосується дітей, то серед ключових викликів цього раунду моніторингу варто виокремити передусім відсутність дозвілля та позашкільної активності (близько 26% згадок). Дозвіллі заклади та гуртки для дітей залишаються здебільшого закритими, що позбавляє їх можливості відпочинку, спілкування та позашкільного навчання. Це ускладнює соціалізацію (близько 25% згадок ключовими інформантами) на тлі змішаного та дистанційного навчання. Безпекові питання, зокрема відсутність укриттів у школах, є особливо гострими в Харківській області, що призводить до добровільного виїзду багатьох сімей з дітьми з цих громад. Перехід на дистанційне навчання супроводжується технічними труднощами, пов'язаними з онлайн-форматом, переїздом родин та можливими перебоями в електропостачанні. Крім того, відсутність очного навчання та соціальних контактів з вчителями та однолітками негативно позначається на емоційному стані та психічному здоров'ї дітей.

Свобода пересування та її обмеження

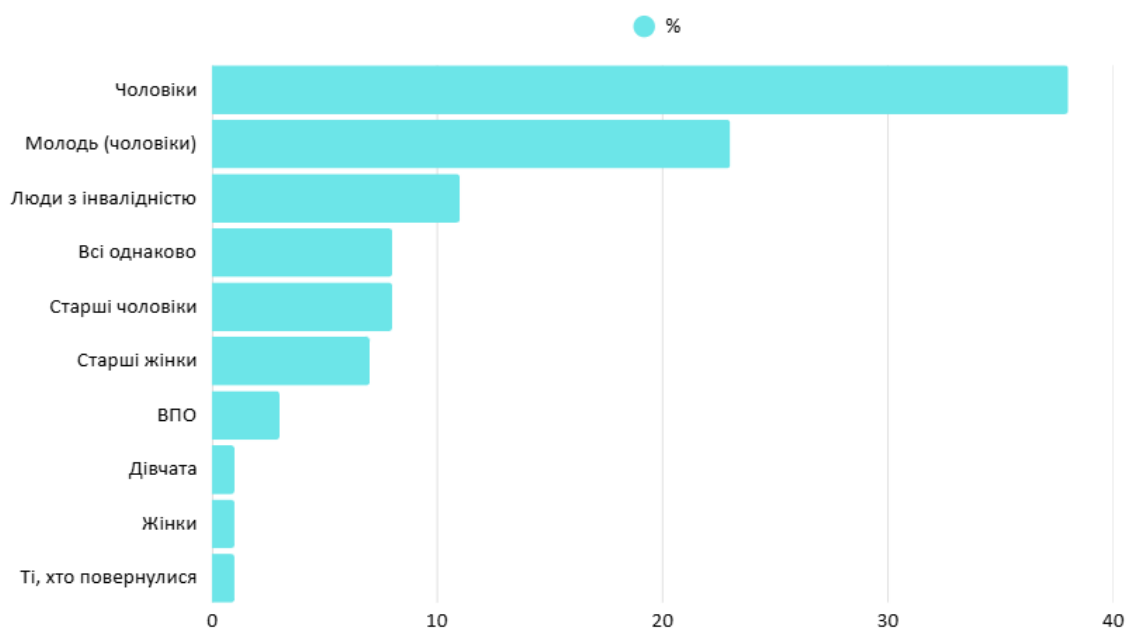
Дані другого раунду моніторингу вказують, що основними перешкодами для свободи пересування залишаються економічні, фізичні та безпекові фактори. Відсутність громадського транспорту в багатьох громадах є однією з найбільших проблем, оскільки це обмежує можливості переміщення, особливо для вразливих груп населення. Висока вартість замовлення індивідуального транспорту ще більше ускладнює доступ до соціальних, адміністративних та медичних послуг. Крім того, наявність контрольно-пропускних пунктів та побоювання щодо можливої мобілізації продовжують бути серйозними перешкодами для пересування (рис. 5), що в першу чергу стосується чоловіків призовного віку (25–60 років).

Рис 5. Перешкоди, що не дозволяють людям вільно пересуватися

У другому раунді моніторингу ключові інформанти згадали про незначне послаблення обмежень на пересування, пов'язаних із мобілізаційними заходами в деяких громадах Харківської області. Водночас у Дніпропетровській та Миколаївській областях ця проблема залишається актуальною, і мобілізаційні фактори й надалі суттєво впливають на свободу пересування населення. Як показано на рисунку 6, серед груп, які зазнали найбільше відчуження, найчастіше називали чоловіків (38%) та молодих людей (23%). Також часто відзначали осіб з інвалідністю та людей старшого віку через залежність від доступного транспорту та допоміжних послуг.

Рис 6. Соціальні групи, які найбільше відчують обмеження свободи пересування

Поганий стан доріг, особливо в віддалених районах, також створює додаткові проблеми для пересування. Це стосується всіх соціальних груп, але особливо тих, хто залежить від транспорту для доступу до основних послуг.

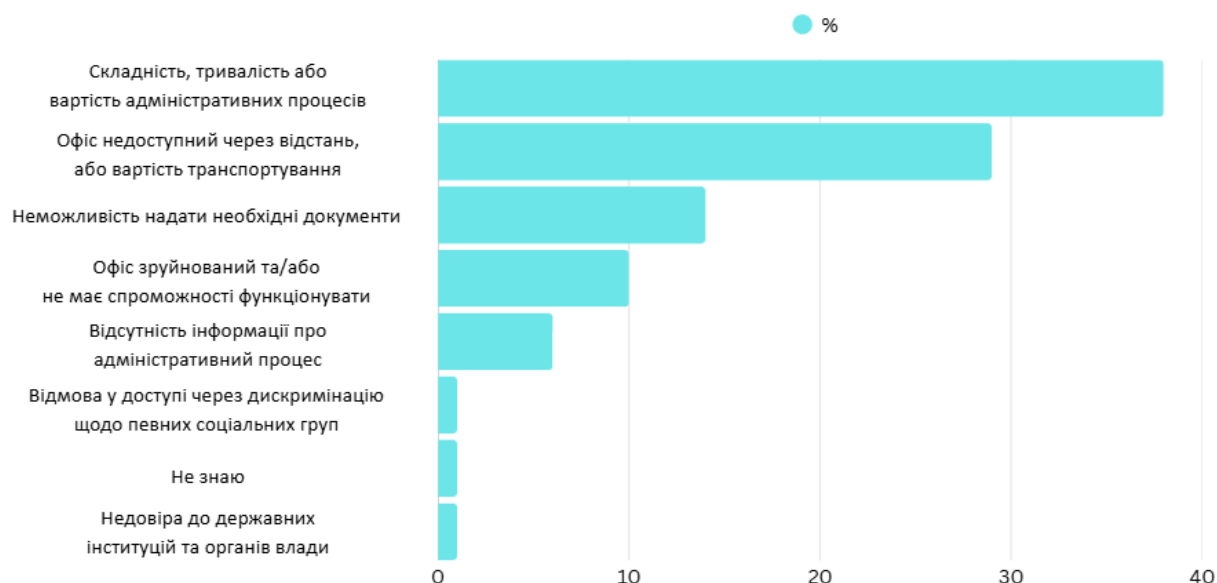
Як і в минулому раунді моніторингу повна відсутність громадського та соціального транспорту в деяких громадах, труднощі з логістичними сполученнями між населеними пунктами, поганий стан доріг, високі витрати на індивідуальні поїздки, безпекова ситуація, мобілізаційні заходи є ключовими обмеженнями свободи пересування для багатьох мешканців областей, охоплених моніторингом. Вони ускладнюють доступ до соціальних, медичних та адміністративних послуг, збільшують фінансове навантаження на домогосподарства.

Цивільний стан та документи

Ситуація з отриманням та поновленням особистих документів в областях, в яких проводився моніторинг, залишається складною. За даними ключових інформантів, виникнення проблем у окремих осіб є поширеними (42% згадок), тоді як жодних проблем не було відзначено лише в 23% згадок. Як і в попередньому раунді, проблеми стосувалися переважно поновлення або видачі особистих документів. Ці проблеми часто є наслідком втрати документів або неможливості отримати доступ до адміністративних установ, особливо в прифронтових або віддалених громадах.

Основними бар'єрами для отримання документів (рис.7) є складність адміністративних процесів (38%), проблеми пов'язані із транспортом (29%), відсутність необхідних документів для завершення процесу (14%), руйнація центрів видачі документів (10%) та нестача інформації про адміністративні процедури (6%). Ситуація в Миколаївській області залишається однією з найкритичніших. Основними проблемами є відсутність центрів для поновлення документів у низці громад та брак громадського транспорту для доступу до адміністративних центрів. Додатковими чинниками, що ускладнюють ситуацію, є значна відстань та висока вартість приватних перевезень.

Рис 7. Основні бар'єри для отримання документів

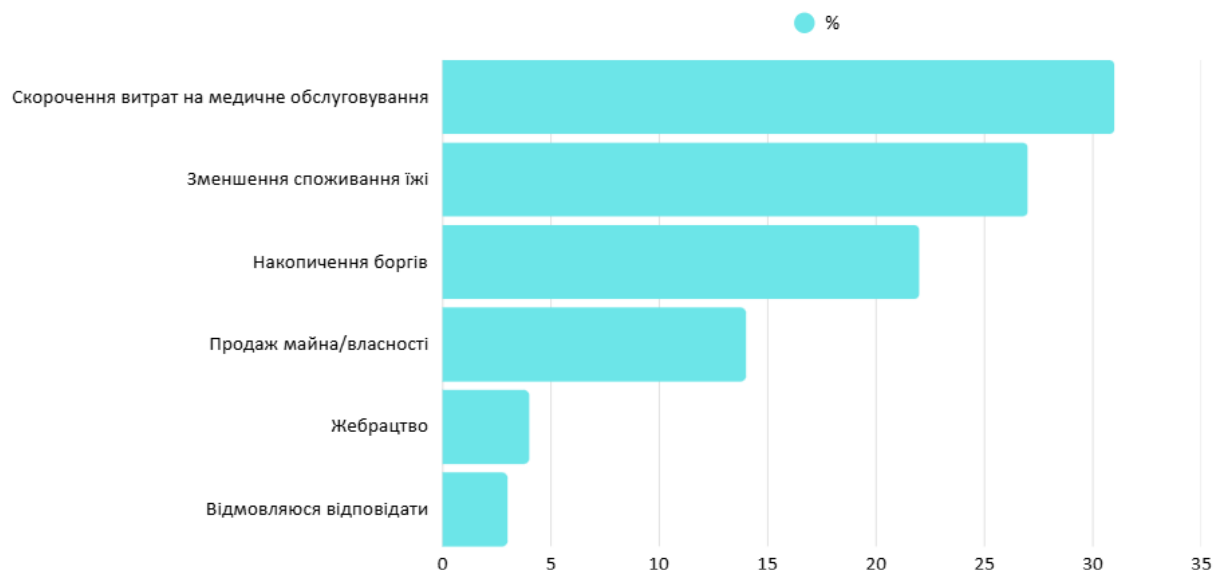
За словами ключових інформантів для подолання зазначених труднощів люди здебільшого звертаються до державних, благодійних та гуманітарних центрів. Частина виїжджає до інших громад чи областей або користується мобільними центрами надання адміністративних послуг та онлайн платформами. Разом з тим значна частина людей ніяк не реагує на проблему або відкладає її вирішення, а деякі вимушені працювати неофіційно, за відсутності необхідних документів. Це може збільшити ризик відмови у наданні державної або гуманітарної допомоги, втрати доступу до соціальних пільг та мати довгострокові наслідки, такі як відсутність офіційного досвіду роботи, пенсійних внесків та соціального захисту.

Рівень життя

За оцінками 78% ключових інформантів, базові потреби задовольняються на помірному або хорошому рівні, що є погіршенням порівняно з попереднім раундом моніторингу (92%). Тим не менше залишаються люди, зокрема старшого віку та люди з інвалідністю, які не в змозі самостійно задовільнити свої потреби та змушені вдаватися до негативних методів, щоб забезпечити себе необхідними базовими ресурсами (рис. 8).

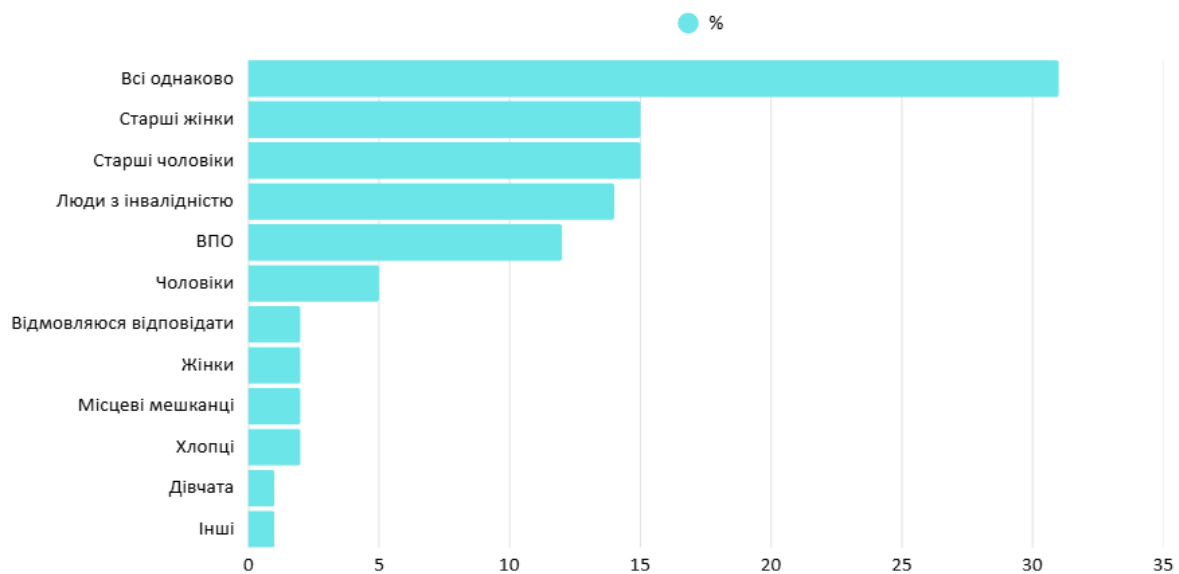
Як і в першому раунді моніторингу, більшість ключових інформантів вказали, що в їхніх громадах люди змушені зменшувати витрати на медичні послуги (31%) та споживання їжі (27%). Також велика частина людей (22%) змушені брати позики чи кошти в борг чи продавати власне майно, що демонструє нестачу ресурсів для покриття витрат та задоволення базових потреб.

Рис 8. Негативні стратегії подолання труднощів

Ці проблеми у тій чи іншій мірі зачіпають усіх людей (31%), однак найбільше, за словами ключових інформантів, як і в минулому раунді моніторингу страждають чоловіки та жінки старшого віку (по 15% відповідно), потім ВПО (14%) та люди з інвалідністю (12%) (рис. 9). Для цих груп особливо гострими залишаються труднощі з доступом до соціальних виплат і медичних послуг, а також фізичні та соціальні обмеження, що впливають на їхню здатність забезпечувати стабільні доходи чи шукати допомогу. Підтримка людей старшого віку з боку держави чи родини часто є недостатньою, що змушує їх суттєво економити навіть на критично важливих потребах, як-от харчування та медичне обслуговування, тим самим підвищуючи їхню вразливість.

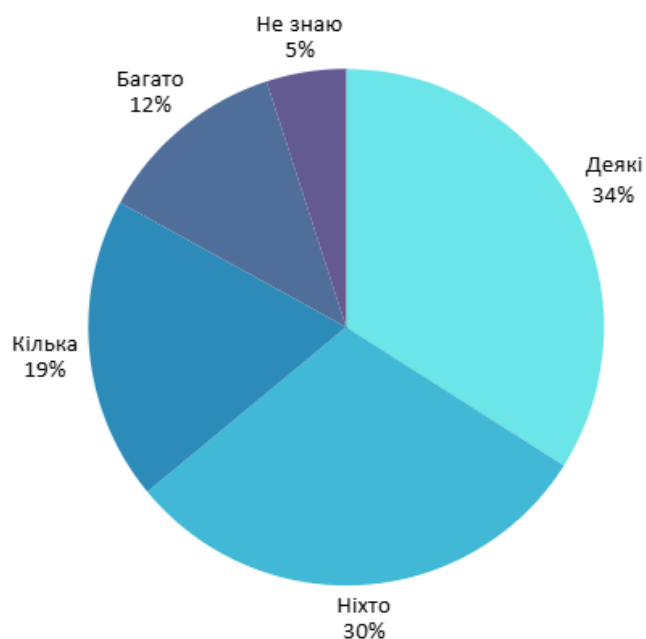
Рис 9. Соціальні групи, на яких найбільше впливають труднощі із нестачею життєво важливих ресурсів

Житло, земля та майно

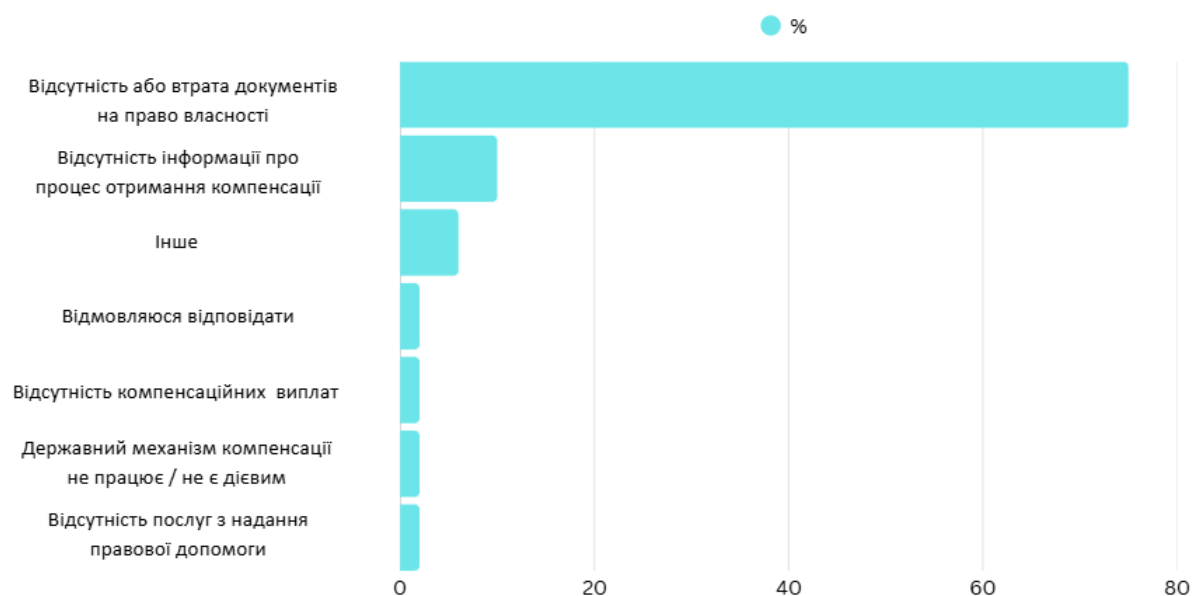
За результатами цього раунду моніторингу спостерігається погіршення ситуації з доступом до безпечного житла порівняно з попереднім періодом. Лише близько 30% ключових інформантів зазначили, що у їхніх громадах ніхто не проживає у зруйнованих, недобудованих або непридатних для життя будівлях, тоді як у минулому раунді цей показник становив 37%. Натомість 53% повідомили, що певна кількість людей все ж змушена жити у таких умовах, а 12%, що таких людей багато (рис.10).

Рис 10. Частка людей, що проживають в зруйнованих, або непридатних для життя будівлях

Як і в попередньому раунді, більшість ключових інформантів підтвердили, що люди в їхніх громадах можуть отримати фінансову компенсацію за пошкоджене або знищене майно (90%). Водночас головним бар'єром для отримання такої компенсації залишається відсутність або втрата документів, що підтверджують право власності на майно (75% відповідей) (рис.11). Цей показник суттєво збільшився порівняно із минулим дослідженням (54%), а в Миколаївській області сягнув критичних 96% від загальних відповідей що ймовірно пов'язано з поточними юридичними проблемами, пов'язаними з житлом на деокупованих територіях, новими випадками переміщення/повернення. Додатково ключові інформанти знову зазначали нестачу інформації про сам процес отримання компенсацій та інші адміністративні перепони, що також уповільнюють і ускладнюють доступ до виплат.

Рис 11. Головні бар'єри для отримання фінансової компенсації за пошкоджене житло

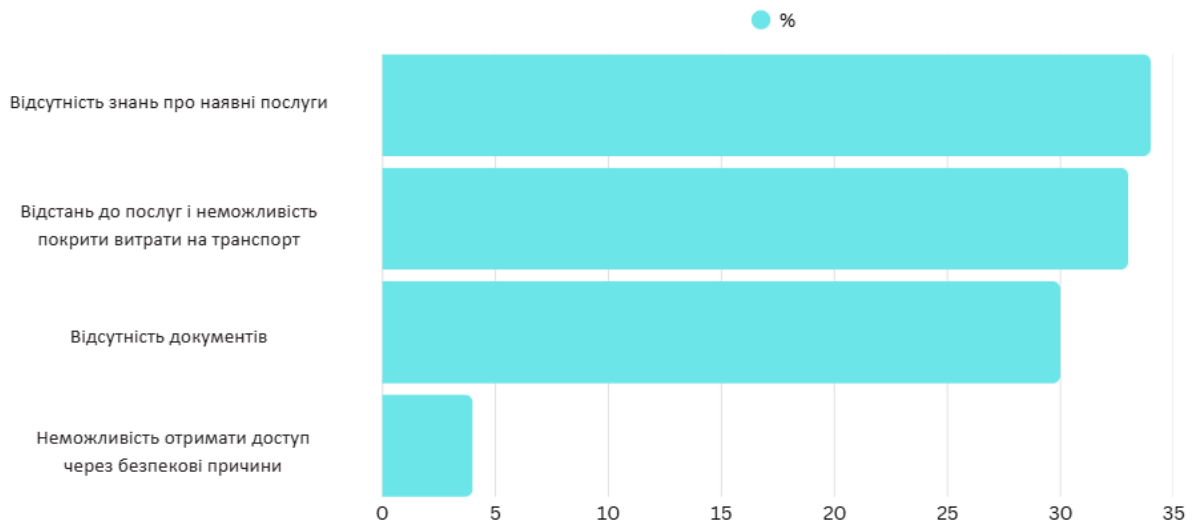
Соціальні послуги

97% ключових інформантів у всіх п'яти областях, де проводилося опитування, повідомили, що основні соціальні послуги, які надає держава, доступні в їхніх громадах, але перешкоди для доступу до них залишаються. Різні суб'єкти соціальної захисту здійснюють свою діяльність і надають відповідні програми.

Найбільшими перешкодами для користування соціальними послугами (рис. 12) залишається недостатня обізнаність про їх наявність (34%), що є особливо вираженням у Харківській області (68% від загальних відповідей по області). Крім того значна кількість ключових інформантів відмічають такі проблеми, як: відстань до послуг і неможливість покрити витрати на транспорт (33%), а також відсутність необхідних документів (30%), що є особливо характерно для Миколаївської області (58% від загальних відповідей по області).

Ключові інформанти зазначають, що серед основних документів, яких часто бракує є особисті документи, що ідентифікують особу (паспорт, ідентифікаційний код), а також медична документація та документи, що підтверджують склад родини. Відсутність цих документів ускладнює доступ до державної допомоги і має негативні наслідки для соціальної адаптації та інтеграції внутрішньо переміщених осіб у нову громаду. Це також викликає почуття безпорадності, маргіналізацію, відчуття небезпеки та психологічне напруження. Крім того, відзначено дефіцит працівників для надання соціальних послуг, що також негативно впливає на загальну ситуацію.

Рис 12. Основні бар'єри у доступі до соціальних послуг

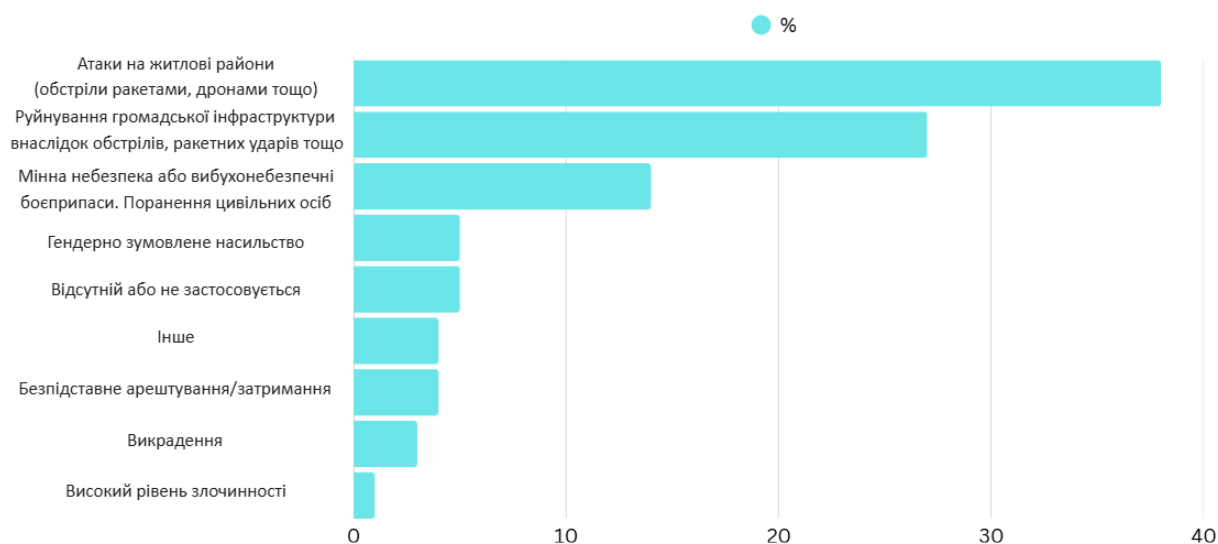

Безпека

Загалом, ключові інформанти повідомили, що люди почуваються відносно безпечно у своїх громадах (64% згадок), тоді як 32% вказали на низький рівень безпеки, охарактеризувавши ситуацію як погану або критичну. Найбільший відсоток негативних оцінок щодо безпекової ситуації було зафіксовано в Донецькій області, що пов'язано з безпосередньою близькістю окремих громад цієї області до лінії фронту.

Найбільшими безпековими проблемами для областей залишаються атаки на житлові райони (38%) та руйнування інфраструктури внаслідок обстрілів (27%) (рис. 13).

Рис 13. Основні безпекові проблеми в громаді

Окремі громади в різних областях стикаються з ризиками, пов'язаними з наявністю наземних мін чи нерозірваних боеприпасів (14%), що ускладнює пересування та призводить до травмування цивільних. Гендерно зумовлене насильство, викрадення та безпідставні затримання також були відзначені ключовими інформантами як проблеми, що викликають занепокоєння.

У контексті доступу до укриттів, спостерігається нерівномірність ситуації між областями. Так найбільш безпечною відзначена ситуація в Дніпропетровській області: 77% ключових інформантів зазначили, що мешканці Дніпропетровських громад можуть скористатися укриттями у разі небезпеки. Водночас найгірші показники зафіксовано у Запорізькій та Харківській областях, де доступ до укриттів мають лише 25% та 27% населення відповідно. Це особливо стосується людей з інвалідністю та людей старшого віку, для яких доступ до таких укриттів є сильно ускладненим. Подібні труднощі також відзначені респондентами з інших областей.

Рекомендації

- Продовжувати забезпечення взаємодії з місцевими органами влади та гуманітарними організаціями з метою збільшення кількості доступних безпечних укриттів та забезпечення відповідності існуючих укриттів стандартам безпеки.
- Покращити інформування населення про доступні соціальні послуги, зокрема шляхом вдосконалення механізмів дистанційної допомоги в населених пунктах, розташованих далеко від районних або громадських адміністративних центрів.
- Розширити програми підтримки для людей, які потребують асистивних пристроїв, та забезпечити їхнє інформування про доступні послуги та способи отримання доступу до них.
- Підтримувати ініціативи щодо комплексного відновлення житлової інфраструктури, особливо в деокупованих громадах Миколаївської області, та спростити процедури отримання компенсацій за пошкоджене чи зруйноване майно, усуваючи бар'єри з оформлення документів, в тому числі шляхом розширення доступу до послуг юридичної допомоги та допомоги в поновленні необхідних документів, що є критично важливо для внутрішньо переміщених осіб та осіб, які повертаються.
- Збільшувати можливості гнучкого працевлаштування жінок, зокрема розширювати можливості часткової зайнятості, професійної підготовки та перепідготовки, активно залучаючи роботодавців до створення інклюзивних умов праці з урахуванням гендерних бар'єрів у доступі до працевлаштування, включаючи організацію догляду за дітьми.
- Розширювати інфраструктуру підтримки дітей, відкривати нові та вдосконалювати вже існуючі безпечні дозвіллі та освітні простори, продовжувати впроваджувати програми психологічної підтримки та соціальної адаптації, особливо в областях із високими ризиками, таких як Харківська область.
- Розширити доступність та доступ до служб підтримки для постраждалих від гендерно зумовленого насильства (ГЗН) та підвищувати обізнаність щодо наявних механізмів допомоги. Забезпечити регулярне оновлення, широке поширення та узгодження з стандартами Кластера з питань захисту шляхів перенаправлення постраждалих від ГЗН, щоб забезпечити безпечне, своєчасне та орієнтоване на постраждалих реагування у всіх секторах.
- Забезпечити цільові програми соціальної та економічної підтримки жінок з метою покращення доступу до можливостей працевлаштування, пом'якшення наслідків обмежень пересування чоловіків призовного віку, що впливає на їхній психоемоційний стан та можливості працевлаштування.
- Забезпечувати надання гуманітарних послуг із застосуванням мобільних підходів для охоплення осіб, що мають труднощі з транспортом, особливо у віддалених та сільських громадах, а також впроваджувати механізми фінансової

підтримки для покриття вартості приватних перевезень задля покращення доступу до соціальних, медичних та адміністративних послуг.

Додатки

Список скорочень

Скорочення Повна назва

ГЗН	Гендерно зумовлене насильство
ВНА	Bureau for Humanitarian Assistance
USAID	United States Agency for International Development
DRC	Danish Refugee Council
МТП	Місце тимчасового перебування
ЦНАП	Центр надання адміністративних послуг
ПТСР	Посттравматичний стресовий розлад
FPV	Першоособовий режим польоту
КІ	Ключовий інформант
WASH	Вода, санітарія та гігієна

Цей звіт був підготовлений чеською гуманітарною організацією «Людина в біді» за підтримки Швейцарії наданій через Швейцарську агенцію з розвитку та співробітництва (SDC). Погляди та думки, висловлені у звіті, належать лише авторам і не обов’язково відображають погляди Швейцарської агенції з розвитку та співробітництва (SDC). Швейцарська агенція з розвитку та співробітництва (SDC) не несе відповідальності за будь-яке використання інформації, яку містить звіт.